

## Posudek:

ŠÍSTKOVÁ, Monika: *Bratrská jednota baptistů před a po roce 1989 očima jejich členů*. Magisterská diplomová práce, Praha, Fakulta humanitních studií UK 2014, 86 s.

Poválečný vývoj menších křesťanských komunit v českých zemích zůstává dosud na okraji zájmu historiků církevních dějin. Zatímco k otázkám vnitřního vývoje a politické perzekuce římskokatolické církve v letech 1948-1989 vyšla již celá řada prací, u některých méně vlivných protestantských společenství je dosavadní historiografická produkce poměrně skoupá. V případě Bratrské jednoty baptistů se tuto mezeru aspoň zčásti pokouší zaplnit magisterská práce Bc. Moniky Šístkové, která se zabývá především historií dvou pražských sborů Jednoty – vinohradského a pankráckého. Na základě rozhovorů s narátory z jejich řad analyzuje především období normalizace a následnou éru společenské transformace, přičemž klade důraz zvláště na vzájemné vztahy mezi oběma sbory, vztah sborů k samotné Jednotě a poměr celé církve ke státu. Sleduje také rozdíl ve vnímání jednotlivých otázek mezi kazateli a řadovými členy.

Diplomantka ovšem nespolehala jen na realizaci rozhovorů, jejich následnou analýzu a interpretaci. Své bádání se snažila opřít také o prameny odlišné provenience. Studovala archivní dokumenty pocházející z fondů Národního archivu, Archivu bezpečnostních složek či Ústředního archivu Bratrské jednoty baptistů a archivů jejích místních odboček. Navázala také na materiály pocházející z laické výzkumné činnosti několika příslušnic pankráckého sboru. Jednalo se především o práce Lýdie Kucové a Ester Pěkné, které se věnují perzekuci kazatelů a členů Jednoty v padesátých letech, a rozhovory Barbory Jamborové a Jany Gajdošové, jimiž autorka doplnila analýzu a interpretaci vlastních rozhovorů. V metodologické části práce Monika Šístková zdůraznila, že k tématu přistupovala z pozice insidera, členky pankráckého sboru, a bylo tudíž pro ni poměrně obtížné udržet si potřebný kritický odstup. Z výsledného tvaru magisterské práce lze ale vyzorovat, že se autorce podařilo tomuto úskalí vyhnout. Její text neprezentuje danou problematiku schematicky a zcela postrádá hagiografické tendence, které nejsou u badatelů reflektujících příslušné téma „zevnitř“ vůbec výjimečné.

V další části práce diplomantka rozebírá duchovní kořeny a historii Bratrské jednoty baptistů v českých zemích i vývoj jejích jednotlivých pražských sborů. Připomíná zde některé specifické rysy tohoto společenství: trvalé úsilí vymanit se z jakékoliv závislosti na státu a tzv. kongregační zřízení – odmítání hierarchické struktury církve a důraz na samostatnost místních

sborů, již jsou řízeny společnými rozhodnutími všech svých členů. Autorka proto zdůrazňuje, že padesátá léta představovala pro baptistické společenství negativní předěl dvojího druhu. Kazatelé čelili otevřené perzekuci a samotná církev byla donucena zříci se svých hlavních zásad. Musela vytvořit vedoucí orgán, Ústřední radu starších, které byly jednotlivé sbory podřízeny, a samotní kazatelé potřebovali k výkonu své funkce tzv. státní souhlas. Monika Šístková ovšem dodává, že ve vnímání tohoto období existovaly mezi pamětníky z řad kazatelů a řadových členů poměrně velké rozdíly. Druzí z nich vzpomínali na éru padesátých let poměrně v dobrém, což bylo podle ní způsobeno především jejich tehdejším nižším věkem a ještě vysokou rolí náboženství v životě lidí obecně.

Za nejpřínosnější úseky diplomové práce považuji partie věnované aktivitám pankráckého sboru v období normalizace. Toto společenství, kterému ještě na počátku šedesátých let hrozil zánik, se později vyvinulo v platformu příkrývající řadu nekonformních aktivit a získalo si mezi baptisty pověst jakéhosi rebela, který ohrožuje křehký konsensus se státní mocí, jež umožňoval církvi přežít nelehkou dobu. Autorka zmiňuje např. setkání tzv. třicátníků se vzdělávacím obsahem, kterých se od počátku osmdesátých let zúčastnili i četní disidenti, výuku Podzemní univerzity bohemistiky v letech 1988-1989, nebo překlady a distribuci neoficiální literatury. Motorem těchto aktivit byl ponejvíce pankrácký kazatel Petr Macek, jehož roli diplomantka na více místech podrobněji a se sympatiemi rozebírá. Jeho poněkud provokující chování dlouhodobě vyvolávalo nejen jistý chlad mezi pankráckým a vinohradským (konzervativnějším a početnějším) sborem, ale především napětí ve vztahu s Ústřední radou BJB, která byla nucena pravidelně referovat o Mackových aktivitách Státní bezpečnosti. Autorka ovšem podotýká, že rozdíly v charakteru obou sborů nesouvisely jen s Mackovou osobou, měly obecnější příčiny a do jisté míry přetrvaly i v demokratických společenských poměrech.

Monika Šístková ve svém textu sleduje i vývoj Bratrské jednoty baptistů po roce 1989. Sleduje vnitřní transformaci církve i její úsilí o odluku od státu, které se v úplnosti nepodařilo dosáhnout. Všimá si také dopadu rozdělení Československa na chod obou nástupnických komunit.

Některých dalších otázek se s jistotou dotkne diskuse při obhajobě. V textu jsem například poněkud postrádal více údajů týkajících se vnitřního života baptistické komunity, např. konkrétní informace o početním stavu vinohradského a pankráckého sboru v letech 1948-1989, nebo zda kazatelé vykonávali souběžně nějaké občanské povolání atd. Na s. 63 je dle mého soudu v textu nelogicky dvakrát zaměněn vinohradský sbor za pankrácký.

Diplomantka zpracovala svou magisterskou práci na velmi slušné úrovni. Prokázala schopnost samostatné a kritické práce s prameny a odbornou literaturou. Doporučuji proto práci přijmout k obhajobě a navrhuji její hodnocení stupněm výborně.

V Praze, 27. ledna 2014

PhDr. Zdeněk Doskočil, Ph.D.